

Христос се роди!

Тако се сваке године на овај благи дан поздрављају народи православне вјере, оживљавајући на тај начин успомену на дан рођења Богочовјека Исуса Христа. Са Богочовјеком Исусом Христом, замишљају ти народи, да се родила Правда, Милост и предана трпељивост у очекивању бољих дана. Ако живот појединаца и народа и донесе какве неправде, по нешто горчине и јада, уздање у Бога и у његову правду кријени га и он с обновљеном снагом ступа на ново у борбу. Борба му челичи тјелесну и умну снагу и он напошњетку побјеђује. Нема тога човјека, и нема тога народа, који није имао тешких дана, али опет нема ни једнога, који, не клонивши у јуначкој борби, није на крају крајева дочекао зору љепше будућности. Рождество Христово је знамење те љепше будућности. Свакада је дошло, за робље, рождество слободе; за страдалнике због неправде, рождество правде и истине, а за грјешнике који се кају и рождество милости.

И за српски народ, који већ толико вјекова чами у ропству, који је разједињен на неколико држава, родоће се дан потпуне слободе и јединства. Треба само с обновљеним снагама на томе радити, уздати се у Бога и његову правду и не малаксавати докле и она не постигне циља. Биће један Витлејем и за српски народ и биће звијезде водиле, који ће нам озаравати пут ка томе новом Витлејему, као што је озаравала царевима, који су ишли новорођенчету Христу на поклоненије, носећи дарове мирисне Леванте.

Поноћи наше зле судбине давно је превазишло. Ми гредимо зори, а она више није далеко. Звијезде једна по једна трну, само је остала најсвијетлија, и та нас води. То је аманет наших отаца, дједова и пра-дједова, који су се за ову земљу и за Српство борили; то је једеја свега српског народа, која нам из душе тихо шапуће: Србине брате не клони, устај и бори се, твоја је будућност.

Христос се роди брате Србине гдје год био: Христос се роди и вјеруј, да ћемо се једнога дана поздрављати и са „Српство, велико и уједињено, роди се! Роди се старо царство српско!

Стогодишњица Гледстонова

Шеснаестог овог мјесеца на свечан начин прославлена је стогодишњица рођења великог енглеског државника и заштитника балканских народа Виљема Гледстона.

„Велики старац“ — тако су га прозвали — био је велики поборник слободе и правде, као и потиштених, а нарочито балканских народа. Он је био први, који је

позвао Европу да ријешити балканско питање онако како га треба ријешити: „Балкан балканским народима“. Он је био тај који је изрекао оне знамените ријечи: Hands off! — себи руке! С тога му и дугујемо свако поштовање и успомену дана његова рођења најбоље ћемо се одужити тиме што ћемо изложити његову биографију, како би се наш свијет са овим великим човјеком боље упознао.

*
Виљем Гледстон родио се 16. децембра 1809. г. у граду Ливерпулу. То је четврти син Џона Гледстопа, који је до 1735. г. трговао у Глазгову, а после се премјестио у Ливерпул, потом у Индију, гдје се 1846. г. толико истакао да је добио титулу барона.

Виљем Гледстон свршио је оxfordски универзитет са сјајним успјехом и првом наградом 1831. г. Посветио се био теологији, док није био изабран за народног посланика. Ушао у парламент Гледстону се отворило ново поље рада. Убрзо се био истакао толико, да је постао савјетник министра конзервативног кабинета и један од најјачих теоретичара конзервативне странке. У то вријеме и спада далеко позната његова расправа, у којој третира питање о односу државе према цркви и у којој долази до закључка да у држави може бити само једна религија и да се сваки онај, који не припада тој, мора лишити свију политичких и грађанских права.

Г. 1841. ступио је у трговинско одељење министарства, гдје се озбиљно заузео за трговину и индустрију. Ту се јавио као поборник слободе трговине.

Од тада настаје најважнији период његова деловања. Крајњи конзервативац почео је да еволуира.

Г. 1845. кад је био поднео закон о укидању царине на жито, Гледстон се истаче као поборник његов, што је учинило да је закон продро у парламенту, али је због тога Гледстон изгубио свој мандат.

Када је изабран поново за посланика — бирао га је Оксфорд — Гледстон се јавио као носилац и заштитник великих рефорама.

И до тада је Гледстон губио терен међу конзервативцима, али када је 1850. г. устао у прилог политичких слобода римокатолика у Енглеској, био је уједно и његовом збогом конзервативној странци.

Године 1851. Гледстон је сасвим напустио конзервативну странку и 1852. год. поста министар финансија. На тај га је положај попео његов говор, који је држао у парламенту против буџета и министра Дизраелија. То је његов најсјајнији говор.

Као министар финансија укинуо је све порезе и прирезе са саобраћаја средстава и индустрије и смањио цијене животних намирницама, док је државне приходе повећао порезом на велика имања, наслједства и алкохол.

Као члан либералне странке постао је 1859. г. министар финансија, а по смрти Палмеретонове и шеф либералне странке. Тада је био на врхунцу своје моћи: радио је на остваривању највећих реформама у унутрашњем законодавству.

Послије побједе либерала 1880. г. Гледстон је био поново дошао на владу, а 1892. и за председника, али како је дошло између њега и његове странке до несугласнице повукао се сасвим.

Слава нека је великом Гледстону. Слава му!

Пут Никшић-Грахово-Рисан

Народној Скупштини упутили су телеграфску молбу г. г. Јово Голијанин, Тришко Радовић, Мило Томашевић, кап. Мато Катарић, Лазар Мијушковић, Јово Јовановић и др., којом су тражили од стране Народне Представнице, а како су навели испред становништва никшићске области, да се потпуно сагради пут од Никшића до Грахова и то из суме закљученог зајма од 6 милиона, истичући велику

потребу довршења тога пута и дајући му првенство над осталим општекорисним државним путевима.

Не знамо како ће ту њихову молбу узети у обзир Народно Представништво и Књ. Влада, па према томе и какав ће им се одговор на то дати, тек ипак ради јавности не можемо пропустити, а да се и ми не осврнемо на то њихово тражење и о истом коју проговоримо.

1. Пут од Никшића до Грахова нема никакве вриједности, ако се не би продужио и саставио са колским путем, који је већ Аустрија од Рисна готово до наше границе саградила. Разумије се, да би Аустрија једва и чекала да ми поменути пут саставимо са њеним, јер би на тај начин постигла да се преко Рисна окрене сва трговина за сјеверо-западни дио Црне Горе и чак шта више пристала би да једним дијелом учествује у трошковима у градњи тога пута на нашем земљишту. Јасно је, да би Аустрија овим начином постигла, да се један велики дио трговине и саобраћаја одузме нашем Бару, те тако конкуренцијом кочила напредак и развој тога јединог нашег слободног пристаништа, које нас најјевтинијим путем — морем — везује са осталим свијетом.

Међутим ми морамо уложити сву нашу снагу, да сву нашу трговину окренемо преко Бара и омогућимо исти да постане једно свјетско трговачко и економско мјесто, које му већ даје природни положај и политичко-економски развитак српско-словенских држава. Још кад се узме у обзир, да је од Бара спроведена жељезничка пруга до Вира, и да се мисли иста продужити и у унутрашњост, — то се онда даје могућност, да и најудаљенији крајеви наше дужаве дођу до брже и јевтиније комуникације. Из тога се види, да државно-економски разлози не диктују за градњу пута Никшић—Грахово—Рисан.

2. Између осталих околности Црна Гора има захвалити и природни свога земљишта за њену вјеровну независност. Када би ми градили наше путеве једино с обзиром на трговинске прилике, — онда би с тиме у неколико измјењивали оно, што нам је природа дала и тако своју борбену снагу слабили, што ми то не смијемо никако чинити, пошто нијесмо довољно финансијски јаки, да уз трговинске саобраћајне путеве подижемо јака војничка утврђења. Истина, Њемачка и Француска су многоструко повезане са жељезничким саобраћајем, али поред тога, подигнута су дуж тих пруга с једне и друге стране граница многобројна војничка утврђења. Саградити пут Никшић—Грахово—Рисан значи, широм отворити нашем непријатељу један велики дио наше Отаџбине и тако да нас туче на тој страни са 4—5 пута већом силом, него кад тај пут не би постојао. Јер, данас се добро зна, шта значи имати колски пут за једног јачег и многобројнијег непријатеља.

Дакле, против градње колског пута Никшић—Грахово—Рисан диктују и војничко-стратешки разлози.

Но сада замислимо и да нема тих видних, државно-јавних разлога, молби дотичних није могуће удовољити и с друге, финансиске стране, — пошто је Народно Пред-

ставништво — у колико је нама познато — законским путем распоредило сваку пару закљученог зајма.

Кад се све ово узме у обзир, види се, да господа, која су ову молбу упутили Народно Представништву, нијесу много размишљали о истакнутим разлозима, већ једино о приватно-трговачким интересима, што се не може опростити тим више, кад међу њима има и људи, који су били на крмилу државе, који су требали истакнуте разлоге знати, па с обзиром на исте овакве недржавничке молбе не потписивати и не упућивати Народно Представништву.

У осталом, ми не вјерујемо да је њих опуномоћила цијела никшићска област да овако што поднесу, пошто нам није познато да је био у овом циљу сазиван какав јавни збор, с обзиром на закон о јавним зборовима и удружењима, те нијесу могли ни имати пуномоћје народа, већ нам изгледа да су га сами присвојили.

Српство

Српска странка на Приморју. Срби на Приморју прегли су да оснују српску народну странку, ради чега ће сазвати конференцију о договору за будући рад. Поводом тога српска бокешка организација ријешила је, да се ова бокешка организација распусти како би се приступило општој организацији. Лист „Бока“ престао је да буде орган организације.

То није ништа. На други дан католичког Божића њемачко друштво у Руми, у Сријему, давало је забаву и том приликом изводили су пјесму „Hoch Deutschland“ — „Живјела Њемачка“! А Србима се забрањује „Онам, онамо“ и „Весела је Србадија“ и оптужују се за велеиздају.

Затворени српски официри. На св. Николу затворена су у Херцег Новом два српска официра Владимир Цукавац и Михаило Вучковић, који се баве на боловању у Дубровнику. Они су из Дубровника направили излет у Нови, али су ту претресени, ухапшени и стражарно спроведени у Котор, гдје су били у затвору до прије неки дан, одакле су пуштени на слободу, али се истрага противу њих и даље води. Они су оптужени као војни шпијони, ма да су се при поласку легитимирали у аустријском посланству у Београду. Обична ствар, којима Аустрија обилује.

Гледстонова улица. Општински одбор у Београду ријешило је, да се једна улица у Београду назове именом В. Е. Гледстопа.

Школе у Босни и Херцеговини. У Босни и Херцеговини има 379 основних школа, од којих су 259 општинских, 109 професионалних и 11 приватних. Према површини земаља једна основна школа спада на 138 76 км.² а по становништву на 4138 становника. Дјеце за школу има преко 235000, ала је школе похађало само 34.887 и то 27.094 дјечака и 7763 дјевојчица. По вјери су 14453 православних, 13587 католика, 4937 муслимана, 1347 јевреја и 563 иновјераца. Трговачких школа има 9, а ученика 767. По вјери су 302 католика, 292 српско-православних, 94 муслимана, 75 јевреја и 4 иновјераца. Занатлијских школа има двије са 103 ученика, од којих су 39 католика, 33 муслимана, 29 православних и 2 јевреја. Виших дјевојачких школа је 8. Учительских школа има двије, а такође и реалке. Гимназија има 6. Још има шеријатска судачка школа у Сарајеву, српско-православна школа у Рељеви и римокатоличко свештенско сјемениште у Сарајеву.

Словенство

Словени у Америци. У Америци има свега пет милиона Словена. У Сј. Америчким Државама је: по милиона Чеха,

по милиона Словака, 2 милиона Пољака, 400.000 Срба и Хрвата, 46.000 Руса, 105.000 Словенаца и 80.000 Бугара. Пет милион Словена живи у Канади, Аргентини, Мексику, Парагвају и т. д.

Штрајк чиновника у Бугарској. Бугарски жељезничари, поштари и телеграфисти рјешили су да поведу штрајк ако се не задовоље њихови захтеви, да им се побољша стање.

Стогодишњица Петроградске духовне академије прославила је 17. ов. м. стогодишњицу свога постанка на свечан начин. На њој је присуствовало и нарочито изасланство из Србије.

Француска ескадра у Бару

У прошлом броју изложили смо почетак свечаности, које су биле у Бару поводом доласке француске ескадре, а сада доносимо продужетке. Али прије него пређемо на опис свечаности, износимо телеграфске поздраве, које је Њ. Кр. В. Књаз Господар измјенио са председником француске републике и здравце Њ. Кр. В. Књазу Господару и адмиралу г. Пивеа.

Господину ФАЛИЈЕРУ

председнику француске републике
ПАРИЗ.

У часу кад је морска дивизија адмирала Пивеа усидрена у Барском Заливу, налазим за потребно да вам, Господине Председниче, изразим све оно задовољство које осјећам при дочеку у црногорским водама дивне морске дивизије, чији се храбри мрнари љубе са Мојим Црногорцима, који уз усклике „Хура!“ Француској, дају тиме истинити израз искреног пријатељства које везује све Славене са великим и племенитим народом француским. Ја сам Вам искрено благодаран а такођер и Влади Републике што сте ми дали прилику да у слободном барском мору поздравим славу француску тробојку, којој, као Вама Господине Председниче, на почетку ове године желим сваки напредак.

Никола.

Одговор г. председника републике гласи:

ЊЕГОВОМ КРАЉ. ВИСОЧАНСТВУ
КЊАЗУ И ГОСПОДАРУ ЦРНЕ ГОРЕ

БАР

Влади Републике особито је пријатно било да изашаље једно одјељење ратних лађа у црногорске воде. Сматрам за пријатно да благодарим Вашем Краљевском Височанству на топлој дочеку приређеном нашем бродовљу. Наши су морнари њим веома дирнути били. Мени такођер лежи на срцу да искажем Вашем Краљевском Височанству колико сам био дирнут Вашим љубазним жељама и да Вас с моје стране увјерим о мојим искреним жељама за срећу Вашу и за напредак Црне Горе.

А. Фалијер.

Здравица Његовог Краљевског Височанства Господару нагала-диплеу гласила је:

Г. адмирале,

Устајем, не без узбуђења, да поздравим француску заставу, која се поносно леприша на дивном бродовљу усидреног овог часа у слободним барским водама. Не треба се чудити мом узбуђењу. Од оног срећног доба у коме се Моји драги дани младости стапају са најдражим успоменама; са успоменама које ток времена није био кадар избрисати; од тога доба на до данас ништа није могло поколебати Моју приврженост Француској. — Никада и ни у једној прилици нијесам се осјећао стран према ономе што се не могло твцати, пошто сам у току више година напајан од ње душевном храном. На жалост те су године од Нас далеко, али утисак које су оне оставиле у мом срцу неизгладив је.

Природно је дакле, да сам у овом часу кад се са њене стране подносе докази симпатија и пријатељства, прожет дубоким осјећајем љубави, поштовања и признања. У таквом душевном стању мило Ми је што могу захвалити Влади француске републике на указаној пажњи Мојој земљи и Мени одашиљањем трију гордых убојних бродова, чија и сама имена подсећају на узвишени патриотизам и књижевну славу Француске, да Ме поздраве у Мојој јубиларној години.

Један носи име узвишеног државника, коме трећа Република дугује великим дијелом за њен огромни колонијални посјед.

Други носи име славног историчара и филолога, чија се дјела одликују тачношћу и елеганцијом стила.

Трећи носи име чувеног аутора толиких бесмртних ремек-дјела, којима се Француска поноси; несравњивог писца и pjesника. Слава Виктору Игу! Али Ја нијесам све казао, изразивши Моју захвалност француској Влади. —

Остало ми је још да честитам одличном адмиралу, коме је пало у дјело да Нас посети са својом ескадром.

Ви сте, г. адмирале, са Вашим доласком први отворили врата слободног барског пристаништа, које је према пошљедњем споразуму Великих Сила отворено ратним бродовима свих народа. Црна Гора неће заборавити пријетство ваше земље и усрдност, којом сте испунили вашу задаћу.

Пијем за срећу и за напредак Француске; у здравље њеног узвишеног шефа, Председника Републике, као и у Ваше здравље, г. адмирале, лично и као представника храбре француске морнарице.

Здравица г. адмирала гласила је:

Ваше Краљевско Височанство,

За мене је велика част, нији значај ја потпуно схваћам, што ме је моја влада одредила да поздравим Ваше Краљевско Височанство у водама Ваше Књажевине, дајући Вам тиме нови доказ традиционалног пријатељства, које везује Француску са Црном Гором. С том мисијом, особито пријатном за мене, јер ми је пружила прилику да поднесем непосредно Вашем Краљевском Височанству изразе мога највећег поштовања. — с том мисијом, велим, биће за увијек скончана успомена, да сам довео овдје три оклопне крстарице Француске, прве ратне бродове, којима је до данас Барски Залив указао гостопримство. Али су добри примјери примамљиви и нема сумње да ће нашем примјеру ускоро слиједити многи други бродови, такођер нестрпљиви да засједоче Црној Гори у коликом великом поштовању њихови народи цијене племенити карактер и несавладљиво јунаштво њеног народа и колико они цијене политичку важност њеног Господара, која много превазилазе границе њеног простора.

Пошто сам тако срећан да овдје представљам морнарицу француску, данас тако почашћену, нека ми буде дозвољено у очи нове године, у којој ће се навршити педесет година владавине Вашег Краљевског Височанства и извршити прослава њеног јубилеума, да пожелим да Вам Бог сачува Ваше драгоцијено здравље за славу и напредак Црне Горе. Дозволите ми да тој жељи додам и једну другу, такођер драгу свима Французима, и да напијем у здравље цијелог Књажевог Дома, а посебице у здравље Његових Чланова, којих драж, љепота и доброта чине украс других Дворова, пријатељских Француској.

Бар, 19. децембра.

Данас прије подне француски гости разгледали су Стари Бар, учинивши у исто вријеме посјету пресвијетлом архиепископу барском и примасу српском, г. Милиновићу.

У подне је био на адмиралском броду свечани ручак на коме је извољно присуствовати Књаз Господар са Књазом Нашљедником и Књазом Петром. Осим чланова француског посланства, били су позвани још министар председник Д-р Томановић и мин. војни Мартиновић, председник Народне Скупштине Ђукановић, бугарски дипломатски агент г. Колушев, сердар Ј. Вукотић и руски пуковник Рашички. Измијењене здравце адмирала и Књазу Господару биле су врло срдачне и значајне, те су праћене интонирањем музике доличних народних химна. По ручку заостали су Књаз Престолонашљедник и Књаз Петар са министром Мартиновићем да се упознају са убојном силом адмиралског брода, па су посетили и друга два „Виктор Ига“ и „Ренана“. Престолонашљедник се задржао на бродовима до послје четири сата када су на адмиралски брод дошле Њ. Кр. В. Књагиња Милица и Њ. Њ. В. Књагињица Ксенија и Вјера, са госпођом грофицом Серсеј, госпођом Гатен и г-цом Добне, где им је био служен чај. Високе Госте дочекало је и испратило интонирање музике црногорске химне. У осам и по сати отпочели су ватромети, којима је управљао нарочито позвани пиротехничар из Италије. Исти су успјели дивно на опште задовољство, али сјевер није допустио освјетљење по околним висовима.

Послије подне француски морнари били су се искрцали у великом броју на сухо, где су се одмах измјенили са питомцима наше подофицерске школе, као да су били стари познаници. То братимљење самим погледима и осјећајима, нуђењем пића и мјењањем капа, било је управо сјајно и свакога присутног задовољило. Међу њима су били бријадер сердар Јанко Вукотић и пуковник Рашички, а војна музика је свирала. Ту су се видјели црногорски војници са француским каплама на глави гдје играју са француском момчади, која бјеше патакла црногорске капе, што и једним и другим дивно пристајаше. Пред вечер су морнари одвели за собом на бродове наше војне питомце, а официри, видјећи их у највећем степену раздрагане, побојаше се да не буду напити, али се одмах увјерили да су били онијени само патриотским поносом и одушевљењем.

У девет сати на вече почели су долазити позвани гости на соаре у Двору. Адмирал Пиве био је са великим бројем официра. На игранци су француски официри одушевљено учествовали у српским играма.

Бар, 20. децембра

Главније моменте о доласку француске ескадре и о њеном дочеку у Барском Пристану јавио сам телеграмом, а сад да вам напишем о декоративним појединостама. До дана доласка вријеме је било до зла бога ружно; силян вјетар са кишом заузео је амфитеатралну ложу барску вас дуги дан, кад али у петак небо се разгали и свијетло сунце поче на нас љупко извиривати. Киша је престала, али је остао вјетар, који је, и ако се с нама није хтио упштати ни у каква церемонијал, ипак допустио да вријеме буде у сравању са даном од четвртка, несравњено боље. Тако је и данас, трећи дан свечаности. Први дан у вече био је у двору на Тополици свечан објед, а то је

био дан у очи католичке Нове Године. У дванаест сати, у почетку првога минута кад је наступила 1910. година по новом календару, Књаз Господар се дигао да на здрави милним гостима и да им честита Нову Годину. Бесједа је била онака, какву умије да изговори само Књаз Господар: пуна осјећаја, духовитости и лијеких израза. По словенском обичају Књаз Господар као домаћин пришао је контр-адмиралу господину Пивеу и пољубио га, послје чега настале оштре срдачно љубљење и расположење, какво се само може видјети кад се срца стопе у једну фамилијарну цјелину. Контр-адмирал на здравно ја послје Господару, у говору који се мање одликовао одабраним ријечима и мислима од пуног значаја, коју сте здравцу, без сумње, добили телеграфским путем.

Сад не знам шта ћу прије да описујем; тако је свечаност почела на све стране да избија кључ.

Господар Књаз и Престолонашљедник Књаз Данило са сјајном свитом и господом министрима, који су присутни, вратили су посјету адмиралу, гдје су били дочекани и испраћени црногорском химном и три пута по двадесет и једним пуцањем из убојних топова на броду адмиралском. Ту је другога дана свечаности даван и свечан објед, на ком су извољели учествовати Књаз Господар и Престолонашљедник Књаз Данило с господом министрима и осталима из најближе свите. Дочек на броду је био ванредно усрдан. Господар са осталима при повратку испратила је на адмиралској лађи црногорска химна, а на прибрежју их дочекала упараћена почасна чета с музиком на челу, која је такођер интонирала црногорску химну кад је парна барка пришла ближе.

Француски часници с лађа (оклопних крстарица) посетили су Стари Бар. Стављена су им на расположење каруца и аутомобили, гдје су дочекани такођер не може боље бити. И овдје су се разлегали пуцањи из топова. Барска Алхамбра (тако се представља романтична стара, доста опала тврђава) учинила је на госте чаробни утисак. По повратку великодостојници и грађани отишли су на крстарице да их разгледају. Љубазни Французи показали су им све до ситница, што је оне, којим модерна ратна брода нијесу видјели, веома интересовало. Ту је искористићен сваки квадратни милиметар мјеста, а сви радови врше се справама, паром и електрином.

Освјетљење по околним брдима у пркос вјетру испало је у два маха, у два вечера, веома чаролијски, а синоћни ватромети, у суботу у вече, изненадили су и очарали све. Испали су преко сваког очекивања. Синоћ је у Двору био свечан соаре, коме је имао част да присуствује и ваи дописник. Гости су се разишли послје дванаест. Расположење је било у свакоме погледу ванредно љубазно и свечано. Књаз Господар, Престолонашљедник Књаз Данило, Њено Краљевско Височанство Књагиња Милица, Њено Краљевско Височанство Књагиња Милица и сви остали чланови Узвишене Породице Књажеве као домаћини нијесу оставили ни једну ситницу незапажену, која би додирнијела да гостима буде бо-равак у Њиховом гостољубивоу Дому што пријатнији. Била је и Божићња Јелка са пуно овјешница, лијених смишљених поклона. Кад смо ту код поклона да вам кажем, како се Господар сјетио и за морнаре војнике. Послао им је сваком по толико финих цигарета, да ће имати недјељу дана да пуше.

Јуче су француски војници (једна овећа партија) изишли на копно у шетњу а и ради виђења с нашим војницима из Војнога Стана. Као двије капи кад се додирну, па се одмах слију у једну, тако се очас свила француска и српска срца и онда братимљењу није било ни гдје краја. Као да су давношњи пријатељи и познаници тако су се били шљубили и зближи, да су им душе биле потпуно нераздвојне.

Том приликом наши официри нијесу допустили ни једном француском другу да солад плате што се том приликом пило. Лијено је било видјети наше војнике у француским капама, а француске у нашим, јер су одмах почели капе мијењати. Наши су викали: Живјела Француска, живјели Французи, а они су викали: Vive la Monténégro, и онда су грлили и љубили наше војнике.

Данас, у недјељу прије подне кад вам ово пишем, часници с француских бродова отишли су с нашим засебним возом до Вир-Пазара, да се послје навезу на Скадарско Језеро, гдје ће, на лађи, бити даван ручак, а војници и грађани наши, који су заостали, имали су ићи на бродове да их виде, али пошто је вјетар био велики, а море немирно, Господар, који се стара о свему и свакоме, наредио је телеграмом из Двора, да нико не иде док се море не смири, да не би био који несрећан случај.

Бар, 20. децембра.

Јутрос се један дио француских официра у пратњи г. Д. Гатена, секретара француског посланства, кап. Дебреа, војног аташеа, и неколико наших официра, нарочитим жељезничким влаком одвезло на Вир-Пазар, гдје су им гостопримни Црмничани приредили изванредно лијеп дочек богатом трпезом закуске, са извршним црмничким пићем. Послје закуске одмах су кренули паробродом Барског Друштва, „Нептун“ на Скадарско Блато у лов. Синоћ су се повратили очарани како дивним панорамама са блата и са Сутомана, тако и одушевљеним дочеком народа. Морнари су изашли на сухо још у већем броју него ономадне и провели су с нашом момчади, ако је могуће било, још веселије. Кад су синоћ кретали на бродове, маса народа их је испратила са војном музиком до обале морске. Одушевљени усклици: „Живјела Француска и Црна Гора!“ разлијегали су се свим путем, а уз црногорску и француску химну више пута је интонирана и руска химна „Боже Царја Храни“. Кад су лађе кренуле, људе раздрагане момчади, са обале се клицање удвостручило уз махање мараме, а из лађа вијањем црногорских крсташа и тробојница, које су морнари путем пограбили и са собом понјели. У свакој лађи видјело се по десетак наших застава.

У четри сата послје подне Њ. Њ. Кр. Кр. В. В. Књаз Данило и Књагиня Милица, Њ. Њ. В. В. Књагиня Ксенија и Вјера са Госпођама Серсеј и Гатен, били су на адмиралском броду на чај.

Бар, 21. децембра

Данас у подне г. министар војни даје у част адмирала Ниве-а велики ручак у хотелу „Марина“, на који је позвао селамдесет особа. Послје подне биће лов у забрану Њ. Кр. Височанства Престољонаследника, а у вечер француска ескадра креће пут Сплета.

Бар, 22. децембра

Велики ручак, који је синоћ давао у хотел „Марина“ министар војни г. бригадир Матар Маргано-вић био сјајно. Одушевљење је било велико.

Ескадра синоћ испраћена онако исто одушевљено и сјајно као што је била и дочекана.

Барско друштво и штампа

Требало је да се осврнемо у једном од прошлих броева на чланке, који су изишли у неким страним листовима, те пошто видимо да се та штампа и даље занима нашим пословима, и то више но што треба, принуђени смо да изнесемо нека објашњења и дамо мишљење о томе.

Без умора продужује се критика у ступицама неких листова на радове, које смо дали Барском Друштву — Црногорско Друштво — и ако је његов капитал те администрације талијански.

Ми примјећујемо да у тим критикама нападају не само Друштво, већ се муче, како нам изгледа, да нас увјере, да су за све недаће у радовима и служби тога Друштва, криви чиновници, истина зато што су Талијани; хтјели би да нас увјере да смо ми жртва једне талијанске најезде, и не би смо се зачудили кад би у једном од тих листова, почели понављати да у Црној Гори нема више Црногораца да су сви Талијани. „Terra conquistata!“ — Јесте ли разумјели?!

Ми не одричемо да се нијесмо имали жалити на радове и службе Друштва, али то је наш интерни посао, који нас се тиче на првом мјесту.

Напошље неки напади те штампе чисто су личног карактера.

Питања, која су још пред судом, не би требало дискутовати овим путем, у ступицама листа.

Ако је било тужбе код нас, због понављања неколицине чиновника Друштва и ако су ти службеници Талијани, не можемо закључити по томе да сви Талијани морају бити рђавог понашања.

Добар начин и уредно понашање карактеришу сваку образовану личност, које не могу бити монополисане са стране њедног народа.

Зато бисмо и препоручили тим листовима нека оставе наше ствари, и нека поштују оне, којима смо ми указали гостопримство, као што каже позната српска пословица: „Нека свако мете пред својим вратима“.

Слуга

Од како за себе памти, никада се радоснији није осјећао. А и тако не би! Три пуне недјеље како се потуца од немиле до недрага без игдје нечага, три недјеље како је без службе и како се злопати као нико његов; три недјеље како обија туђе прагове да до коре хљеба дође; три недјеље како је без службе; три недјеље патње и бола!... А све је то било тако изненада, тако нагло и неочекивано, да се празних шака на улици нашао. И још да му није било његова добра пријатеља, скапао би од глади. А сада му је и службу нашао. Баш се од њега и враћа.

„Ваљан си и добар“, рекао му је. „Штета је, да те човек упусти, јер би од тебе могло зло бити... Ја сам свог газду молио и он ми је ту љубав учинио, да ти да службу. Ако будеш вриједан, марљив и ваљан, као што те знам, боље ти не треба. Газда је добар човек и умије да цијени своје млађе... Сад пођи с Богом, а од недјеље да си овдје, да ступиш у службу.“

Њему су се очи нанулиле суза, срце му се разњежило и он није имао ријечи да му се захвали.

„Ја... ка' Бога... што ћу...“

„Нека!“ прекинуо га је пријатељ.

„Племенити смо, па кад нећемо учинити један другом, ко ће. Дужност ми је то. Него само пази на себе, да газда задовољан буде.“

„оћу како не. Неће ти црвенећи образ, вјере ми... А теби, брате, хвала ка'...“

Пријатељ га је поново прекинуо:

„Ваља да знаш, да то није ишло лако. Газда је добар човек, милоствив. Тешко му је било да макне старог слугу — осједио је ту — ма није мени могао из ајтара да

*) Баш у овим данима, ми, синови Слободник Гора, слазимо на Слободно Море да поздравио госте једне велике лачије.

изађе... Па сад пази! Немо' да буде зло ни теби ни мени.“

И тутну му у шаку круну, по-тапшао га пријатељски по плећима и испратио од врата.

„Хајде сада, па по недјељи да си ту!“ рекао му је по поласку и пријатељски се на њ, осмјехнуо, као да му је још хтио рећи: Док ти је мене, немаш шта бринути.

А он је од радости чисто потскочио. Било му је необично мило што ће се опростити биједи и недаће.

И кад је пролазио крај мале кућице, што се налази при самом изласку из дворишта његовог добротвор речи, да ће бити његов стан, није мога срцу да одоли а да у њу не завири. Хтио је да види како је ту, гдје ће од сада да живи.

На прозору је била завјеса и он кроз њу није могао ништа да види, али је чуо од туда женски изнемогли глас:

— Добар је Бог, неће нас он пуштавати... Шта ћемо, помучићемо се.

— Ма није то од газде ни мало лијепо. Служио сам му поштено и добро, па сад тако... под старост да ме бача изван... Није лијепо... Нијесам ја то, ваистину, од њега заслужио! — крљао је старачки глас.

— Воља Божја. Из ове се чапуре не може. Он је капац од свога, па — а!

— Жнам, жнам, ма, вељу, није то чојски. Осједио сам код њега, радећи као за себе, па сад он: „Петре, мени треба млађа снага, ти си стар, изнемогао, нијеси за поса“... А не пита да сам снагу овдје у њега изгубио, падајући дан и ноћ на нос... А тако ми Светог Василија, жнам, да и то није његово... То је они унут све исфурба... Довукао онога свога ка' вели: Они стари не да како ја 'оћу, не да ништа да лукавим, а кад буде огај мој, лако ћу... А Божја ти вјера, колико шутра казаћу газди се. И за они руметин и за сијено и за она дрва... све ћу му казати, и не бар зна, кога у кућу држи...

— А шта ће ти то помоћи! — лутила се стара. — Напакостићеш ми, а себе нећеш помоћ!... Дигао је је, па што је већ?!... Жнам, неће нам бити лако, ма шта је тише?!...

— Како: шта је више? — крљао је стари. — Скапаћемо ка' гашчад. Куд ћемо под старост? Ниће!

Стара је хукнула болно и нешто неразговјетно мрмљала, док се стари угудивао у кашљу.

— Служи и служи, па кад изгубиш снагу, а они изван... И сад, Петре, скапавај; шта је коме до тога. Звек, људи!... Ма да нијесам поболо, лако би, а овако нема нам живота, ђаво им... —

— Нека! — корила га она готово проклињач. — Бог је добар, платиће нам... —

— Лици ми се отле, уклетво... Нећем се ми лако пуштавати, па нека пукне звек!... Кад жна они тако а ја ћу му показат', па да се диии. Кад скапавам ја, неће ни њему бит' добро! — љутио се стари и раздражено чибуком ударао осто.

Стара га је плачући тјенила, док је старац хуктао... —

Оније могао више издржати. Груд су му се степале, у подгрцу му дило нешто као да га гуши. У душ је осјећао неискazan бол и биј му је тако тешко, да није знао шта ради.

У јазу се обрео пред својим добротвором прије него га је овај ослободити, погнуте главе, скрушен, мучо је прозборио:

— Ја доша' да ти речем, да знаш... нећу службе. Не могу... —

— А? — развалио је рилице његов пријатељ и чуђено га посматрао.

У његовој се души кувало. Очас му је прекипило, да му рече све, све што је чуо, дознао и што год му је на памет, али га у грло стеже и он једва превали:

— Тако... нећу у твога газде... —

— А што би?

Он је шутио, душмански стискајући капицу снажним својим рукама.

Његов је пријатељ плануо:

— Чујеш! Нећеш службе?! Па кад нијеси хтио, што си ми се о врат бјесио и мира ми нијеси давао?!... Јао, куку, леле, па сад — превали! Мичи ми се с очију!

Он је изашао као сатрвен, поводећи се, а за собом је још једнако чуо како његов пријатељ бјесни и брочи.

Али кад је прошао крај оне мале кућице, гдје се мало прије одигривала она тужна сцена, њему као да је сав терет с душе лакнуо, задовољно се осмјехнуо, подигао главу, поносио се исприсио и сигурнијим кораком одмакао. Лице му се свијетлило таквим задовољством као да се осјећао срећан.

Да га је ко видио у тај мах не би рекао да је то човек на улици и без коре хљеба... Б. Славов.

Дневне новости

Допутовао. Њ. В. Књаз Мирко допутовао је у недјељу с Крушевца на Цетиње и у уторак 22. ов. м., на дан смрти Књажевића Станислава, обишао гробове Књажевића Стевана и Станислава и положио вијенац на Њихове гробове

Парастос. Данас прије подне даван је у манастирској цркви парастос великом књазу руском Михаилу Николајевићу. На парастосу је чиновдјејствовао г. митрополит, а од стране Двора присуствовао Њ. В. Књаз Мирко.

Положио вијенац. Г. од Пилгрим Балтаци, њемачки посланик, положио је јуче вијенац на гроб Књажевића Станислава.

Н. Скупштина Гледстону. Поводом стогодишњице великог В. Гледстона, Народна Скупштина упутила је његовом сину у Лондон овај телеграфски поздрав:

„Народна Скупштина Књажевине Црне Горе, не може пропустити прилику прославе стогодишњице рођења великога Гледстона, а да не да израза благодарности црногорског народа, према успомени славнога државника, који се, вјеран племенитим обзирима правичности, није устезао идентификовати са основама политичкога програма Српскога Народа моћним усклицом: „Балкан балканским народима!““

Вјерујући у провиденцијалност, генијалнога сина Велике Британије, — живимо у чврстој нади да ће доћи дан, кад се неће моћи прелазити на дневни ред преко праведних тежња српскога народа и кличемо:

„Слава Великоме Гледстону!“

Вратили се. Учасници у свечаностима, које су биле приређене у Бару поводом доласка француске ескадре, од јуче су се почели враћати на Цетиње. И г. д-р Л. Томановић, министар председник повратио се синоћ на Цетиње.

Државни буџет. Народна Скупштина изгласала је буџет за 1910. годину и у начелу и у појединостима. Буџет је у појединостима примљен по одборском извјештају и неким пензатним измјенама појединих посланика.

Скупштински одмор. Сједнице Народне Скупштине одложене су због божићних празника до идућег уторника. Пошљедња сједница била је у понедељак.

Изложба на води. Руска трговачка и индустријска комора у Одеси приредила је ове године изложбу својих радова и артикала на води — на пароброду, који ће обично сва пристаништа и луке на Црном Мору. Свечано отварање ове изложбе било је ових дана у Варни. На овој изложби изложени су радови тридесет најгледнијих руских фабрика из Петрограда, Москве и Варшаве. Оне су на пароброду подигле своје павиљоне прелијепо израђене у старо-руском стилу и у њима изложиле своје продукте. У сваком се павиљону налази по један представник фабрике, који посјетиоцима даје обавјештења. Збирке од мустара фабриката срећене су тако, да и цијенама и квалитетом могу да конкуришу фабрикатама западно-европским. На изложби има и нарочито одјелене црквене утвари. Свечаност отварања изложбе била је прелијепна и на тој је било толико свијета, да се пароброду није могло приступати. Овој свечаности присуствовао је један наш трговац, који је нарочито у ту сврху у Варну отпутовао. То је био г. Павле А. Гвозденовић, који је овом изложбом усхићен и не може довољно да се нахвали усрдним пријемом и знацима пажње, које су му тамо указиване као јединоме Црногорцу, који је у овој лијепој свечаности узео учешћа.

Срби и Арбанаси. Ових дана у арбанашком клубу у Солуну држао је говор познати Никола Иванај, уредник „Наде Албаније“, што је излазила у Дубровнику, затим у Трсту, па у Риму, у коме је безобзирно напао на Србе и поучавао Арбанасе да се не надију, никаком добру од Срба, него да буду од њих на опрезу, пошто Срби имају својих аспирација на арбанашке земље! То је онај исти Иванај што је у својем листу најодвратније клеветао Црну Гору и подметао јој највеће гадости, па је опет имао образа да у два пута тражи наше гостопримство и да се **шета по Црној Гори.** Толико само да се зна.

Освијетљење пријестонице. Општина цетињска прегла је да пријестоницу освијетли модерним освјетљењем, ради чега је чинила проба са лампама система „Aladin“ „Autolux“ и сличним. Сада је ријешила да отвори стечај за свјетилке како би за пријестоницу набавила најбоље освјетљење. Како и друге вароши у унутрашњости намјеравају да се снабде бољим освјетљењем, то им препоручујемо да причекају док општина цетињска не сврши ово пословање како би се и они њиме користили.

Представе о Божићу. Дилетанти радничког друштва приређују другог и трећег дана Божића у Зетском Дому двије представе. У суботу, другог дана, дају комедију у три чина „Обичан човјек“, а у недјељу, трећег дана, „Оче наш“, драму у три чина. Како су наши дилетанти дуго паузирали, то се надамо, да ће посјета ових представа о Божићу бити обилна, што они у пуној мјери и заслужују својим марљивим и приљежним радом. Ко жели да осигура себи мјесто, треба још раније да се обрати друштвеном благајнику г. Блажу Маркушу, пошто ће навала бити така, да се на сам дан представе улазнице неће моћи лако добити.

Божићни прилог. Уз данашњи број нашег листа налази се и божићни прилог, у коме пружамо нашим читаоцима одабрану забаву за божићне празнике, те им тиме надокнађујемо број, који нам неће моћи у суботу да изађе. Идући број нашег листа излази у сриједу, по божићним празницима.

Попис становништва. Према правилима и упуствима г. министра унутрашњих дјела, за извршење пописа становништва и домаће сток, које се има извршити: почев од 29. ов. мј. до по ноћи 31. децембра о. г. општинска управа је ставила до знања грађанству општине вароши Цетиња да су одређени пет пописивача за пет пописних кругова, и то: г. Милош Раичевић, писар министарства, за I-ви круг, т. ј. лијева страна „Катунске улице“ почињући са: дворцем Њег. Кр. В. Књаза Престолонашљедника, Вој. Музика, Биљарде и Манастира и споредним улицама — закључно; за други круг г. Филип Врчевић, секретар министарства, почев са: „Гранд Хотелом“ — десна страна „Катунске улице“ и лијева „Баја Пивљанина“, закључно, до куће у којој станује чиновништво аустроугарског посланства — са споредним улицама; за четврти круг г. Саво Б. Иванишевић, писар општински, — т. ј. „Заглина“ (Богданов крај), „Медовина“ кућа у којој станује проф. Ш. Томановић са кућицом, која је на крају баште Томановићева стана; и за пети круг г. Боžo С. Милошевић, такође писар општински, — т. ј. „Груда“, „Доње-поље“ са кућама Поповића закључно до општинског парка.

Вријеме. Суви лијепо дани настављају се. Преко дана сунце припече тако, да се његова топлина јако осјећа, док у вече захладни.

Златар
по Розегеру
Добро јутро, мој златаре,
Зар си већ за послом стао
— Млад, чини и лак!
„Где комшије, добро јутро
„Бог ти срећу дао!
„Тика, така, так...“
— Шта то кујеш, те с твог чела:
— Ведра, чила и весела
— Знај ти кваси рад?
„Хоћу кућу, да заснујем
„Од жежена злата кујем:
„Вјеру, љубав, над...“
„Вјереници бурму градим,
„Да од срца пружим дар;
„Хоћу живот да засладим
„С њом ћу скоро пред олтар!“
— Свршена је ствар!
„То већ знаде свак!
Тика, така, так...
Тика... така... так...“
— Добро вече, драг златаре
— Зар се до сад послу дао
— Кад с' одмара свак?!
„Нисам више златар, драги,
„То ми је на жао...
Тика... така... так...“
— Шта то кујеш, те с твог чела:
— Брижна, сретна, невесела
— Знај ти кваси рад?!
„У заман се од зла браним,
„Хоћу сутра да сахраним
„Вјеру, љубав, над!“
„Ах, ја бједник, среће немам,
„Вјереници крстић спремам —
„За њен млађан гроб
„Тужног срца дар...“
— Свршила је зар?!
Јадни златар чело брише —
Срце куца све то више:
Тика... така... так...
Тика... Така... Так...“

Бор. Л. Љић.

Књижевност

Српска Књижевна Задруга. За свих осамнаест година од како постоји Српска Књижевна Задруга по врло јевтиној цијени пружила је нашем читалачком свијету читаву библиотеку, у којој има и књига од врло велике вриједности и значаја. Па и поред свега тога, овој установи није у нас покловена онаква пажња какву она у пуној мјери заслужује. Издања њена не само што се нису одомаћила у нас, него вијесу ни нашла онаква одзнава каква би требало. То нас и побуђује, да се овим редовима обратимо на првом мјесту свима свештеницима и учитељима да се прихвате за повјеренике, те да настану код свих писмених људи да се упишу за задругаре и потпомогну ову корисну установу и тиме учине услуге и српској књижи и српској просвети и себи самим. Задруга има: добротвора, оснивача и улагача. Добротвори плаћају једном за свагда и или у три узастопне једнаке годишње отплате 150 круна и доживотно добијају издања задругина. Оснивачи плаћају годишње 10 круна, те у року 20 година постају добротвори. Улагачи плаћају годишње по шест круна, те имају право на задругина издања. Како ни једна наша кућа, ни једна читаоница и библиотека не би требало да је без задругиних издања, то их позивамо да се упишу у задругаре и да набаве лијепа издања њена.

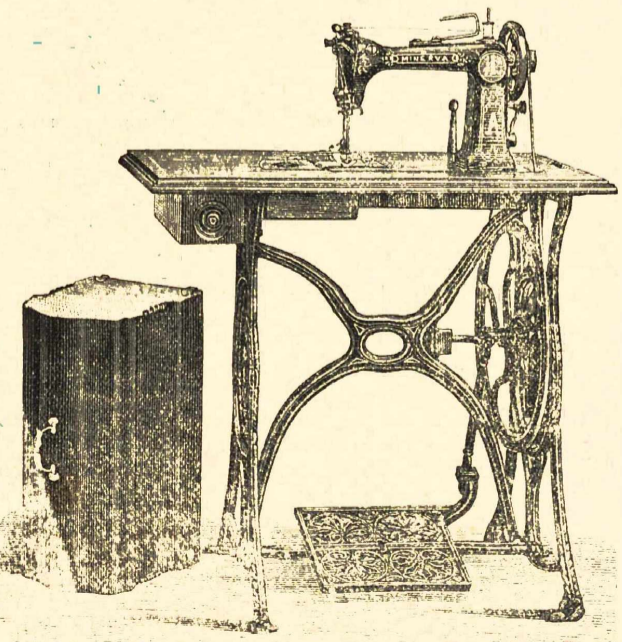
ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Ко ће прије око свијета. Из Њујорка су четири америчка ђака и два професора кренули да иду око свијета, а ко прије стигне натраг у Њујорк добиће награду. Два су ђака и један професор кренули на исток, а друга два ђака и други професор на запад. Једна и друга страна може путовати лађом, жељезницом, како ко хоће. Они, што су пошли на исток вратиће се у Њујорк са западне стране, а они што су пошли на запад, са источне стране. Међутим, из Лондона јављају, да је већ ријешено ко ће однијети побједу. Они што су на исток пошли, у Лондону су заказали од лађе, која вози у Довер, а тиме су пропустили и брзи воз, који недељно једанпут вози из Москве у Владивосток. Држи се, да ће побједници бити они, што су на запад пошли око свијета, и свакоко стићи у Њујорк преко Азије, Европе и Атланског Мора.

Разлика у одговору. Харун ал Рашид бјеше сањао, да су му поиспадали сви зуби. Он дозва једног тумача и упита га, шта ће сан да значи. „Бог хоће да те сачува од велике несреће!“ одговори тумач. „Сан значи, да ћеш ти дочекати да помру сви твоји рођаци.“ Калиф се надути на ово обично гмачење даде му нешто ситнице и дозва другог тумача. Овај, на питање: шта ан значи, одговори: „Бог ће дати дуг живот свима твојим рођацима! Али сан значи, да ћеш ти све преживјети.“ Калиф му даде сто дуката. У ствари и један и други тумач бјеху исто рекли.

Најстарији спомени Шекспиров. До сад није било тачно утврђено, како је изгледао славни енглески pjesник, Шекспир, који је својим тргедијама у читавом свијету стекао навеће поштовање

На знање! На знање!

Поред моје досадање радње, примио сам се заступништва фабрике машина

„Минерва“

чија је солидност чувена по свијету; те могу свакоме препоручити ко потребује шиваћих машина, да неће бити преварен.

Машина има за: фамилије, терзије и цревљаре од двије врсте.

Цијене су испод сваке конкуренције

Како за цијен тако и за исплате треба се обраћати
Подгорица. 2-6

МИТРУ ЛИСИЧИЋУ